

Energisnålt i EKOBYN

Natursköna utblickar och låga energiräkningar. Arkitekten Gunilla Dahmén har slagit sina bopålar i Baskemölla ekoby och byggt ett stabilt hus i harmoni med naturen.

TEXT LARS BÄRTÅS FOTO MARTIN PALVÉN

Fria ytor. Det stora vardagsrummet utgör husets centrum. Trappan upp till loftet har smäckra trästeg och ett vajerprytt räcke, skapat av smeden Sten Sjödén i Kivik.

Skåniskt tema. Huset är byggt med inspiration från klassiskt, skåniskt stenhusbyggande.

Värmande klabbar. Vedkorgen är påfylld inför vintersäsongen.

Grönskande rum. På husets sydsida finns ett inglasat uterum där vinrankor, örter och blommor trivs.

» Jag vill ha ett modernt, energisnålt hus som samtidigt rymmer en historia av traditionellt skåniskt stenhusbyggande «

Ritat huset själv

Hon har ritat sitt eget hus och ytterligare några i byn, som sammanlagt består av ett tjugotal hushåll. En del av husen är byggda i trä och sten, andra med halm och lera. I många fall har man kombinerat olika byggmaterial och även testat moderna produkter som lättbetong och träullscement. Materialen ska vara resurs- snåla, nedbrytbara och energieffektiva, vilket innebär att till exempel plast och metaller undviks.

– Vi har en bygggrupp som diskuterar och utvärderar vilka material som är lämpliga. Samtidigt finns det ett intresse av att pröva nya metoder och lära av erfarenheter och misstag, säger Gunilla Dahmén.

Hennes eget hus är byggt av homogena lättklinkerblock, 40 centimeter tjocka, som nätats och putsats både på ut- och insida. Grunden består av en mur som fyllts med 70 centimeter lättklinkerkulor ovanpå ett dränerande lager av singel. Taket är en träkonstruktion, ordentligt isolerad med cellulosafiber, och ovanpå ligger återanvänt enkupigt Simrishamnstegel.

– Jag ville ha ett modernt, energisnålt hus som samtidigt rymmer en historia av traditionellt skåniskt stenhusbyggande.

Modernt intryck

Traditionen präglar husets utsida med dess ljusputsade fasad och det lutande tegeltaket som saknar taksprång och skuggor. Det moderna intrycket domine-

VillaBaske

Byggår: 2003-2004.

Boarea: 110 kvm, varav 60 kvm bottenvåning och 50 kvm loft.

Energisnåla (ekologiska) material: Homogena lättklinkerblock, 40 x 60 cm med ett U-värde på 0,3. Grunden består av en mur med lösa lättklinkerkulor. Isoleringen utgörs av cellulosafiber. Fönstren är 3-glasfönster med ett U-värde på 1,1.

Uppvärmning: Fristående värmecentral på 10 kvm som rymmer en BioSol panna med inbyggd ackumulatortank och pelletsförråd. På värmecentralens tak finns en solfångare, Leosol, på 7,5 kvm. Solfångaren klarar all uppvärmning under sommarhalvåret. Värmen leds i en kulvert till husets vattenburna golvvärmsystem. I vardagsrummet finns en braskamin som komplement.

Ventilation: Självdrag.

Energiförbrukning: Cirka 3000 kWh el, samt 3,5 kbm pellets och 1 kbm ved om året. Värmeanläggningen kostade vid installation ca 80 000 kr.

Byggekostnad: 2,3 miljoner.

I Baskemölla ekoby finns skrivna stadgar för hur man bör bygga, bo och leva. På papperet förväntar man sig nästan att den lilla byn på Österlen har en radda av likartade hus och att varje bybo tänker likadant.

Väl på plats märker man att den individuella kreativiteten spirar inom byföreningens ramar. Husen, som ligger utplacerade lite här och var, erbjuder en provkarta på spännande arkitektur och byggnadssätt.

– Trots att det finns ett gemensamt mål om självförsörjning och specificerade krav för användningen av byggmaterial, energi, vatten och avlopp råder det en frihetskänsla, säger arkitekten Gunilla Dahmén som bott i ekobyen i snart tio år.

» Det är en verklig idyll här under sommarmånaderna «

På hög nivå. Loftet rymmer ett stort arbetsrum med mycket utsikt.

Gunillas ENERGITIPS!

Om du bygger nytt:

- Prioritera bra isolering i väggar, yttertak, fönster och grund.
- Kontrollera vilken sorts byggmaterial som är ekologiskt och hållbart
- Satsa på ett effektivt och miljövänligt värmesystem – så minskar du elräkningarna

Om du bygger om:

- Undersök var husets "energitjuvar" finns och bedöm vilka områden som är mest lönsamma att förbättra.
- Förbättra stegvis: börja med de enklaste åtgärderna först, t ex tätning och tilläggsisolering.
- Ta hjälp av bra litteratur om hur du renoverar energieffektivt med sunda materia. Till exempel boken "Byggekologi" av Maria Block & Varis Bokalders.

Det är enkelt att elda med pellets, tycker Gunilla, som har placerat värmesystemet i ett frilliggande pannrum på tomten.

Stenfasaden pryds av fönster i olika storlekar som placerats med hänsyn till trädgården och omgivningarna.

rar invändigt med en öppen planlösning, mycket rymd och raa ytor.

– Det är praktiskt, lättstädad och funktionellt, tycker jag.

Funktionerna har styrt planlösningen. I synnerhet lägger man märke till den sinnrika placeringen av fönstren som är många i antal och av varierande storlek.

– Jag har en fantastisk utsikt mot naturen som jag velat tillvarata. Samtidigt har jag valt att ha ganska små fönster, i vissa fall bara gluggar, för att få utblickar som påminner om tavlor.

Uppe på loftet, där hon har sin arbetsplats, kan hon spana ut mot Hanöbukten och Stenshuvud. Eller så kan hon blicka ner över odlingarna i trädgården som rymmer allt från äppel- och päronträd till kopparmistel och minikiwi. Hon har även tillgång till ett glasklätt uterum intill huset där vindruvorna växer i klasar i taket.

– Det är en verklig idyll här under sommarhalvåret. Men under vintern kan det bli lite väl mörkt och tyst. Då tar jag gärna en längre sväng till någon storstad.

Kylan och den ökända skåneblåsten utgör däremot inget större problem för Gunilla. Hennes hus är tätt och värms effektivt upp av en BioSol panna som är inbyggd i en värmecentral ute på tomten. Pannan eldas med pellets och kompletteras med solvärme från byggnadens tak. Värmen leds in till husets golvvärmesystem via en nedgrävd kulvert i marken.

– Värmecentralen är en bra lösning om vill slippa ett pannrum inomhus som stjälar onödig boyta.

Lätt att elda med pellets

Att elda med pellets är inte heller någon större belastning, tycker hon. Pannan är lättskött och i värmecentralen finns ett pelletsförråd som automatiskt matar in bränslet. Förrådet räcker cirka en månad under uppvärmningssäsongen.

– Men allra bäst är det när solen börja lysa om våren. Då tar solfångarna över och sköter i princip all uppvärmning av värme och varmvatten ända in i oktober.

Kostnaden för husbygget, inklusive värmesystemet, uppgick till 2,3 miljoner kronor. Med dagens priser hade notan hamnat kring 3 miljoner, vilket är normalpriset för ett vanligt villabygge.

– Skillnaden är att husets miljöpåverkan och driftkostnader är betydligt lägre än för en genomsnittsvilla, fastlär Gunilla Dahmén. ■